

ARKKITEHTUURIPOLIITTISTA OHJELMAA VALMISTELEVA TYÖRYHMÄ

Työryhmän kokous 4: Keskustelu työpaja 1:n "Ilmasto ja resurssit" tuloksista

Aika: ke 6.11. klo 13-16

Paikka: Opetus- ja kulttuuriministeriö, nh Kalevala, Meritullinkatu 10, Helsinki

Paikalla:

Työryhmän jäsenet:

Ylijohtaja Riitta Kaivosoja, opetus- ja kulttuuriministeriö, työryhmän puheenjohtaja

Kulttuuriasiainneuvos Petra Havu, opetus- ja kulttuuriministeriö, työryhmän 1. varapuheenjohtaja

Yliarkkitehti Harri Hakaste, ympäristöministeriö, työryhmän 2. varapuheenjohtaja

Vt. museonjohtaja Reetta Heiskanen, Arkkitehtuurimuseo

Puheenjohtaja Henna Helander, Suomen arkkitehtiliitto SAFA

Puheenjohtaja Vesa Humalisto, Arkkitehtitoimistojen liitto ATL

Yliarkkitehti Sirkkaliisa Jetsonen, Museovirasto

Arkkitehti, varapäällikkö Anni Laurila, WSP Kaupunkiarkkitehtuuri

Toimitusjohtaja Kimmo Rönkä, Rönkä Consulting Oy

Pysyvät asiantuntijajäsenet:

Tiedekeskuksen päällikkö Heikki Hepoaho, Metsähallitus

Kulttuuriasiainneuvos Kirsi Kaunisharju, opetus- ja kulttuuriministeriö

Eritysisiantuntija Matti Kuittinen, ympäristöministeriö

Ympäristöneuvos Tuija Mikkonen, ympäristöministeriö

Sihteeristö:

Toiminnanjohtaja Hanna Harris, Arkkitehtuurin tiedotuskeskus, työryhmän sihteeri

Asiantuntija Eeva Astala, Arkkitehtuurin tiedotuskeskus

Katja Lindroos, Urban Practice / Arkkitehtuurin tiedotuskeskus

Estyneet:

Yliasiamies Markku Hedman, Rakennustietosäätiön RTS sr (työryhmän jäsen)

Professori Pekka Heikkinen, Aalto-yliopisto (työryhmän jäsen)

Kehittämispäällikkö Anne Jarva, Suomen Kuntaliitto (työryhmän jäsen)

Kaupunkisuunnittelu- ja maankäyttöjohtaja Leena Rossi, Jyväskylän kaupunki (työryhmän jäsen)

Eritysisiantuntija Olli Voutilainen, työ- ja elinkeinoministeriö (työryhmän jäsen)

Opetusneuvos Mikko Hartikainen, Opetushallitus (asiantuntijajäsen)

Yliarkkitehti Niina Kilpelä, ympäristöministeriö (asiantuntijajäsen)

Neuvotteleva virkamies Anne Mattero, opetus- ja kulttuuriministeriö (asiantuntijajäsen)

Kulttuuriasiainneuvos Mirva Mattila, opetus- ja kulttuuriministeriö (asiantuntijajäsen)

Opetusneuvos Tarmo Mykkänen, opetus- ja kulttuuriministeriö (asiantuntijajäsen)

Eritysisiantuntija Pilvi Nummi, ympäristöministeriö (asiantuntijajäsen)

Asialista

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen muistio

Kokous avattiin klo 13.08.

2. Apoli2020-työpajan 1: Ilmasto ja resurssit tulosten esittely

Archinfo kertoi lyhyesti työpajasta, joka pidettiin ma 28.10. klo 12 - 16:

- Osanottajia oli yhteensä noin 45 henkeä. Hyvät alustukset johdattivat apoli2020-kontekstiin sekä ilmasto ja resurssit -aiheeseen.
- Työskentely tapahtui viiden eri teeman mukaisesti pienryhmissä: Teemat olivat (1) Uudisrakentaminen, (2) Oleva kanta ja korjaaminen, (3) Lähiympäristö, (4) Yhdyskunta / kaupunki / kunta, (5) Suomi, Eurooppa, maailma.
- Työpajan jälkeen ehdotukset vietiin verkkoon Ideaseinälle, jossa osallistujien ja työpajaan kutsuttujen oli mahdollisuus kommentoida työpajassa tuotettuja sekä lisätä uusia ehdotuksia 30.10 - 4.11. välillä.

3. Keskustelua työpajan tuloksista

Todettiin, että työpajan aihe Ilmasto ja resurssit oli laaja ja työpajasta saatiin runsaasti tavoite- ja toimenpide-ehdotuksia. Keskusteltiin ehdotusten suhteesta arkkitehtuurin ja apoli2020-ohjelmatyöhön.

- Todettiin, että ohjelmatyössä on mahdollista kirjata tavoitteita ja niiden alle useita toimenpide-ehdotuksia.
- Todettiin, että tässä vaiheessa ohjelmatyötä pyritään priorisoimaan ehdotuksia, mutta mitään ei vielä rajata pois. Nähtiin, että apoli2020-ohjelmatyössä on hyvä huomioida muut käynnissä olevat ohjelmat ja prosessit, ja todettiin, että apoli2020 voi tukea muualla esitettyjen tavoitteiden ja toimenpide-ehdotusten toteutumista.
- Nostettiin esille raikkauden ja rohkeuden tavoite ohjelmatyössä. Nähtiin, että apoli2020:ssa voidaan asettaa tavoitteita tulevaisuudelle, kuitenkin tietyn aikarajan puitteissa, esimerkiksi kymmenen vuoden aikajänteellä.
- Osaamisen kehittämiseen liittyviä ehdotuksia nousi jokaisessa teemassa. Sekä ammattilaisten että kansalaisten osaamisen kehittämistä ja innostamista pidettiin ehdotuksissa tärkeänä.

Käytiin läpi Ideaseinän ehdotukset teemoittain keskustellen.

Teema 1: Uudisrakentaminen

Esiteltiin lyhyesti työpajassa kirjatut ehdotukset: Keskeisimmiksi sisällöiksi nousivat kiertotalous ja käyttäjälähtöisyys sekä näiden osana pitkäikäisyys, korjattavuus ja muuntojoustavuus. Ympäristökriteerit hankinnoissa ja kilpailuissa sekä suunnittelijoiden yhteistyö nostettiin myös tärkeiksi aiheiksi.

Keskusteltiin ehdotuksista:

- Pidettiin kiinnostavana tiettyjen sanojen, kuten korjattavuuden ja pitkäikäisyyden toistumista. Nostettiin esille ehdotuksissa esiintyvä kohtuuden näkökulma uudisrakentamisessa.
- Keskusteltiin asumisen konsepteista ja ajureista, jotka uudistavat arkkitehtuuria. Nostettiin esimerkkinä uudenlaisen arkkitehtuurin tarpeesta tilojen muuntojoustavuus ja siirrettävyys.
- Keskusteltiin muutamien ehdotusten ja nykyisten rakentamiseen liittyvien säädösten välisestä suhteesta. Todettiin, että apoli2020-ohjelmatyössä on hyvä olla tietoinen olemassa olevista säädöksistä, mutta ohjelma voi esittää myös niistä poikkeavia ehdotuksia.

Teema 2: Olemassa oleva kanta ja korjaaminen

Esiteltiin lyhyesti työpajassa kirjatut ehdotukset: Keskeiseksi tavoitteeksi kirjattiin purkamisen hillitseminen. Olemassa olevan rakennuskannan arvon tunnistaminen ja tunnustaminen sekä hoitaminen nousivat myös merkittäviksi tavoitteiksi. Arvostuksen lisäämisen työkaluksi esitettiin viestintää ja tiedotusta.

Keskusteltiin ehdotuksista:

- Keskusteltiin käsitteiden uudistamisesta: Miten sanoilla voisi kuvata ja uudistaa rakennetun ympäristön tarinaa? Esimerkiksi purkujätteen sijasta voisi puhua uusiokäytettävästä rakennusmateriaalista.
- Käyttötarkoituksen muutoksiin ja joustavuuteen sekä lisärakentamiseen liittyviä toimenpide-ehdotuksia pidettiin tärkeinä. Esitettiin, että olemassa olevilla rakennuksilla on itseisarvo paitsi hiilinieluinä, myös arkkitehtuurina.
- Huomioitiin, että alueellisten museoiden osaaminen ja valmiudet liittyen erityisesti sotien jälkeiseen rakennuskantaan vahvistuu tulevina vuosina.

Teema 3: Lähiympäristö:

Esiteltiin lyhyesti työpajassa kirjatut ehdotukset; avokaupungin, naapurustoallianssin ja viherkaavan käsitteet sekä ekosysteemipalvelut ja intensiteetin lisääminen.

Keskusteltiin ehdotuksista:

- Todettiin, että Ideaseinän koonnista oli jäänyt vähälle huomiolle jakamistalouden merkitys ja sen asettamat vaatimukset arkkitehtuurille.
- Naapuriallianssia pidettiin hyvänä ajatuksena. Naapurusto-ajattelulla nähtiin potentiaalia tuottaa hyvää arkkitehtuuria.
- Nähtiin, että arkkitehtuurilla on merkitystä myös hyvinvoinnin edistämisessä: Hyvällä suunnittelulla on mahdollista tarjota kannustimia esimerkiksi kotoa lähtemiseen ja turvalliseen liikkumiseen.
- Ehdotettiin, että energian- ja ruoantuotannolle voisi laittaa oman otsikkonsa.
- Nostettiin esille ekosysteemipalvelut sekä keskusteltiin käsitteen merkityksestä. Termiä maisema-arkkitehtuuri toivottiin apoliin.

Teema 4: Yhdyskunta / kaupunki / kunta

Esiteltiin lyhyesti työpajassa kirjatut ehdotukset: Keskeisenä kysymyksenä oltiin esitetty, mitä on hyvä yhdyskuntasuunnittelua ja onko syytä tarkastaa arkkitehtuurin maailmankuva suhteessa viheliäisiin ongelmiin.

Keskusteltiin ehdotuksista:

- Esitettiin kysymys, voitaisiinko apolissa tarkistella arkkitehtuurin maailmankuvaa.
- Nostettiin esille paikallisuuden merkitys ja toimintojen limittyminen yhdyskunta- ja kaupunkitasolla sekä verkostokaupunki-ajattelu.
- Todettiin, että alueiden polarisoituva kehitys tulisi huomioida apolissa. Huomautettiin, että työpajassa 2: Elämisen murros paneudutaan tähän syvemmin.
- Keskusteltiin puurakentamisen tai yleisemmin vähähiilisen rakentamisen nostamisesta osaksi apolia.
- Todettiin, että keskeistä on siirtymä suorasta taloudesta kiertotalouteen (from linear to circular economy).

Teema 5: Suomi/ Eurooppa/ maailma

Esiteltiin lyhyesti työpajassa kirjatut ehdotukset: Keskeisiä teemoja olivat kansainvälinen yhteistyö ja kansainväliset yhteydet, mukaan lukien vienti, osaaminen niin tutkinto- kuin täydennyskoulutustenkin tasolla sekä palkintojen ja tunnustusten kriteeristöjen suhde ilmasto- ja resurssivisauteen.

Keskusteltiin ehdotuksista:

- Todettiin, että on hyvä muistaa koko apoli-prosessin ajan pitää esillä käynnissä olevat lainsäädännön muutosprosessit.

- Nostettiin esille, että vastuullinen sijoittaminen on kasvava trendi.
- Keskusteltiin arkkitehtuurin roolista ja arkkitehdin osaamisesta. Arkkitehtuurissa tehdään hyvää elinympäristöä kokonaisuutena, ei osaratkaisuuina.

Todettiin, että työvaliokunta jatkaa työpajan tulosten läpikäymistä keskustelun pohjalta, ja tuo jatkotyöstetyn materiaalin työryhmän kommentoitavaksi.

Todettiin, että kokouksessa esiin nousseita asioita voidaan ottaa huomioon myös tulevia työpajoja ja niiden sisältöjä suunniteltaessa.

Kirsi Kaunisharju saapui klo 14.40.

4. Apoli2020-työpajan 2: Elämisen murros teemojen esittely

Todettiin asettamispäätöksessä mainitut näkökulmat Työpajaan 2: Elämisen murros

- Terveys ja hyvinvointi
  - rakennuskannan terveellisyyteen liittyvät haasteet
  - suomalainen luonto, kulttuuriperintö ja arkkitehtuuri terveyden ja virkistyksen lähteenä
- Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja osallistaminen
  - Vuonna 2017 valmistuneen esiselvityksen mukaan apoli-ohjelman tulisi mm. "nostaa ihmiset ja heidän osallistamisensa keskiöön"
- Digitalisaatio, uudet teknologiat ja innovatiivisuus
  - uudet teknologiat, digitalisaatio ja kansainvälistyminen muuttavat voimakkaasti perinteisiä toimialoja
- Väestökehitys, aluekehitys ja muuttoliikkeet
  - väestön ikääntymiseen liittyvät asuin- ja palvelurakentamisen tarpeet
  - kaupungistumisesta aiheutuva erilainen aluekehitys

5. Keskustelua teemoista

Keskusteltiin työpajan 2: Elämisen murros teemoista.

- Ehdotettiin, että osallistamisen sijaan puhutaan osallisuudesta tai osallistumisesta
- Nostettiin esille monipaikkaisuuden teema ja sen vaikutukset arkkitehtuuriin.
- Todettiin, että väestönkehitys ja aluekehitys ovat molemmat suuria teemoja, joita ehdotettiin käsiteltäväksi erillisinä.
- Ehdotettiin, että digitaalisuus voisi olla poikkileikkaava näkökulma, joka ei näy omana teemanaan vaan toisten teemojen sisällä.
- Ehdotettiin, että teemassa väestökehitys, aluekehitys ja muuttoliikkeet olisi hyvä huomioida syntyvyyden ja kansainvälistymisen näkökulmat.
- Terveiden ja hyvinvoinnin teemaan olisi hyvä nostaa kokonaisvaltaisesti hyvän ympäristön näkökulma, joka sisältää myös luonnon ja taiteen.
- Nostettiin esille elinvoimatekijät sekä työ- ja palvelutalouden ja vapaa-ajan ja työn muutokset.
- Todettiin, että työpajaan kutsuttavien tulisi antaa monipuolinen kuva Suomesta
- Ehdotettiin, että tämän työpajan keskiöön nostetaan ihminen
- Todettiin, että kulttuuriperinnön teemaan keskitytään tulevaisuudessa työpajoissa

Todettiin, että työryhmän jäsenistä ja asiantuntijajäsenistä työpajan valmisteluun osallistuvat Henna Helander, Kimmo Rönkä, Kirsi Kaunisharju, Niina Kilpelä sekä Pilvi Nummi. Ehdotuksia työpajaan kutsuttavista pyydettiin lähettämään suoraan sihteeristölle.

Reetta Heiskanen poistui klo 15.35.

6. Kansainväliset seminaarit Creating the Future 3 ma 11.11. ja Architecture for the Common Good ti 12.11.

Muistutettiin lyhyesti kahdesta kansainvälisestä konferenssista. Todettiin, että erityisesti arkkitehtuuripolitiikkaan keskittyvä ja Suomen EU-puheenjohtajuuskauteen liittyvä Architecture for the Common Good tukee myös apoli-prosessia.

7. Kansainvälinen toimintaympäristö ja kulttuuriympäristöön liittyvät kansainväliset sopimukset -taustamuistio

Työryhmän varapuheenjohtaja kulttuuriasiainneuvos Petra Havu esitteli Kansainvälinen toimintaympäristö ja kulttuuriympäristöön liittyvät kansainväliset sopimukset -taustamuistion. Muistio löytyy Dropbox-kansiosta Apoli 2020. [\[linkki\]](#)

Taustamuistio täydentyy. Muistioon voi ehdottaa lisäyksiä foorumeilta, joissa arkkitehtuuriin liittyviä asioita käsitellään kansainvälisesti.

8. Vuoden 2020 kokous- ja työpajapäivien aikataulu

Todettiin työryhmän kokousten ja työpajojen aikataulu vuodelle 2020. Aikataulu löytyy Dropbox-kansiosta Apoli 2020. [\[linkki\]](#)

Muistutettiin työpajasta 2: Elämisen murros, joka pidetään 10.12. klo 12 - 16 Liikenne- ja viestintäministeriön Sonckin salissa Eteläesplanadilla.

9. Työryhmän jäsenten esille ottamat asiat

-

10. Muut asiat

-

11. Kokouksen päättäminen

Kokous päättyi klo 15.43.